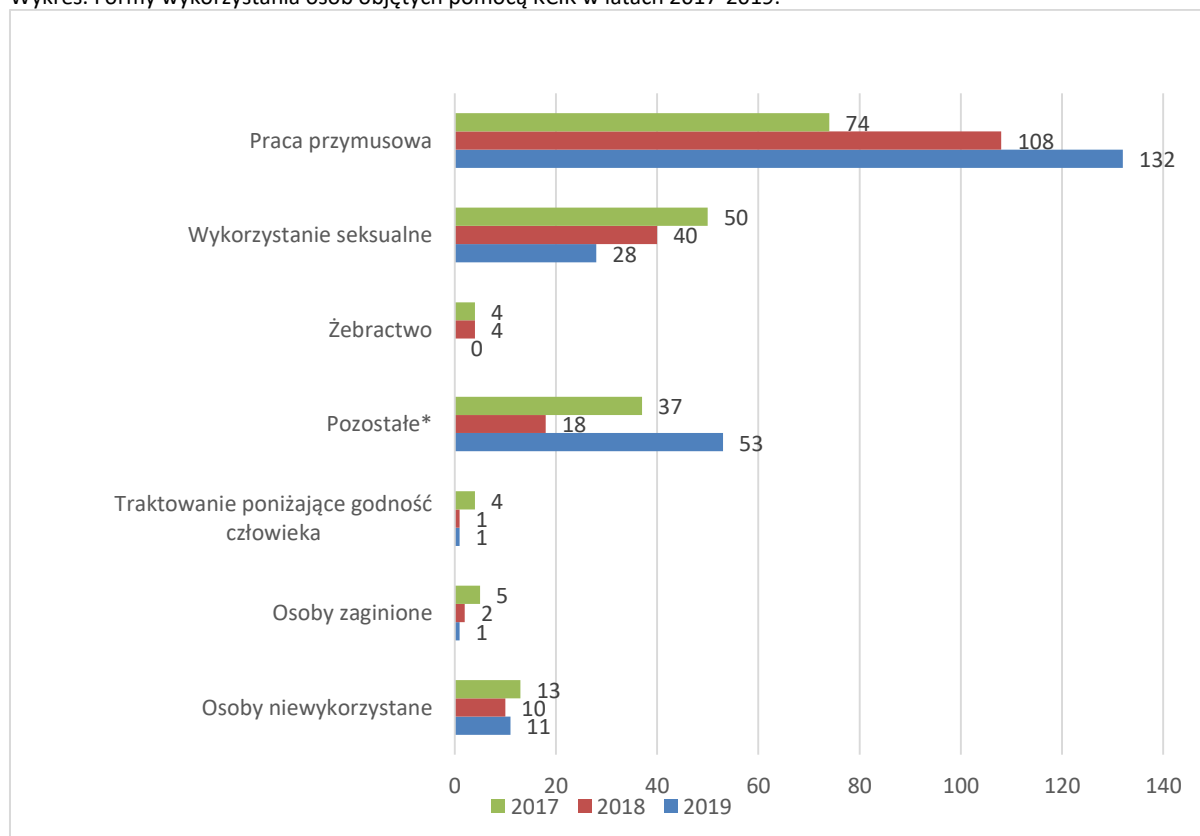

Polska jest dość specyficznym krajem z uwagi na swoje położenie geopolityczne, ponieważ w kontekście handlu ludźmi jest jednocześnie krajem pochodzenia, tranzytowym oraz docelowym dla ofiar handlu ludźmi. Obywatele polscy, zarówno kobiety jak i mężczyźni, na terenie naszego kraju mogą być werbowani, a następnie wykorzystywani do pracy przymusowej, prostytucji, żebractwa, kradzieży lub wyłudzenia świadczeń oraz kredytów za granicą. Nasz kraj może stanowić również miejsce docelowe dla organizatorów handlu ludźmi. W tym znaczeniu na terenie Polski dochodzi do eksploatacji cudzoziemców. Najczęściej ofiarami padają obywatele państw europejskich: Rumunii, Bułgarii oraz Ukrainy, a także państw azjatyckich (m.in. Wietnamu, Filipin, Sri Lanki). Cudzoziemcy są wykorzystywani do pracy przymusowej, prostytucji, żebractwa, a niekiedy są to również ofiary niewolnictwa domowego i eksploatacji kryminalnej.

Zjawiskiem przybierającym na sile jest zjawisko pracy przymusowej. Perspektywa pracy oraz godnych warunków bytowych dla siebie i rodziny skłania wiele osób do wyjazdu. Ofiary są najczęściej rekrutowane w swoich krajach pochodzenia, często za pośrednictwem lokalnych agencji pośrednictwa pracy, gdzie są wprowadzane w błąd, co do warunków zakwaterowania i płacy. Po przybyciu do kraju nieuczciwi pracodawcy często odbierają cudzoziemcom dokumenty tożsamości, a warunki zakwaterowania i pracy znacznie odbiegają od powszechnie przyjętych norm. Ofiarom nie są wypłacane wynagrodzenia za pracę, a często naliczane są dodatkowe należności (kary), w ten sposób sprawcy tworzą wobec cudzoziemców fikcyjną „spiralę długu”.

Poniższy wykres obrazuje formy wykorzystania osób objętych pomocą Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi (KCIK) w latach 2017-2019. Dominującą formą wykorzystania, w ciągu ostatnich trzech lat, była praca przymusowa oraz eksploatacja seksualna. W znacznie mniejszej skali osoby były wykorzystywane do żebractwa, niewolnictwa domowego, przemocy czy też zmuszane do małżeństwa lub popełniania przestępstw.

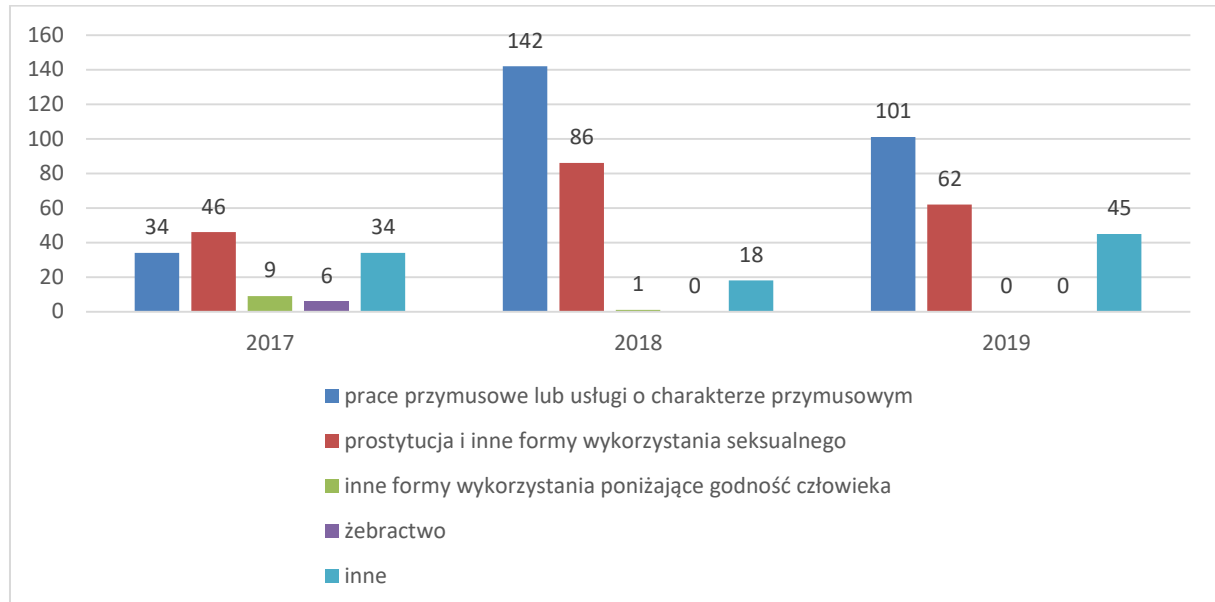
Wykres. Formy wykorzystania osób objętych pomocą KCIK w latach 2017-2019.

Opracowano na podstawie danych KCIK.

Podobną tendencję możemy zaobserwować analizując dane przekazane przez Prokuraturę Krajową zgodnie, z którymi w latach 2017-2019 najczęstszymi formami wykorzystania osób była praca przymusowa lub usługi o charakterze przymusowym, a także prostytutka i inne formy wykorzystania seksualnego.

Wykres. Charakter wykorzystania w latach 2017-2019.

Opracowano na podstawie danych Prokuratury Krajowej.

Coraz większe zapotrzebowanie na pracowników z zagranicy, stwarza również możliwości dla przestępców, którzy wykorzystują ludzi i zmuszają ich do pracy, nie zapewniając im odpowiednich warunków oraz odpowiedniego wynagrodzenia. Praca przymusowa często dotyczy szczególnych grup, narażonych na wysokie ryzyko związane z wykorzystaniem do pracy przymusowej, np. ludzi w trudnej sytuacji życiowej, migrantów zarobkowych. Nieuczciwi pracodawcy, często wykorzystują nieznaną przepisów prawa pracy, a także stosują haniebne praktyki, takie jak zastraszanie, stosowanie mechanizmu długu, przemoc (fizyczną lub psychiczną) dla wywarcia presji lub wymuszenia określonych zachowań poprzez np. zakaz swobodnego przemieszczania.

Opis przykładowego postępowania z obszaru wykorzystania w pracy przymusowej prowadzonego przez Straż Graniczną

Śledztwo wszczęto w 2018 r. przez Morski Oddział Straży Granicznej i Prokuraturę Okręgową w Gdańsku. W toku prowadzenia tej sprawy, zidentyfikowano ofiary, pochodzące z Ukrainy (18 os.), Polski (12 os.) oraz Białorusi (8 os.), wykorzystywane w sektorze budowlanym, na terytorium Polski i Szwecji. Sprawcy procederu (3 ob. RP), czerpiąc korzyści finansowe z niewypłaconych należności przysługujących pracownikom, uczynili sobie z tego stałe źródło dochodu. Poprzez agencje pracy działające poza granicami Polski, ogłoszenia internetowe czy polecenia innych osób pracownicy byli werbowani do pracy w firmie głównego sprawcy. Wśród nich byli cudzoziemcy z Ukrainy, Białorusi, Gruzji i Mołdawii. Osoby były sprawdzane pod kątem postuszeństwa i podatności na wpływy oraz manipulacje organizatorów procederu. Wysyłano je do pracy na budowach w Szwecji i w Polsce. Z pracownikami nie podpisywano umów lub sporządzano je w języku dla nich niezrozumiałym, zabierano im paszporty, umowy, oświadczenia o pracę, nie wypłacano wynagrodzenia albo wypłacano jego część. Gdy pracownicy upominali się o zapłatę, grożono im deportacją lub fałszywie oskarżano o kradzież, wysyłając zawiadomienia do organów ścigania. Główny organizator procederu, przeprowadzał obowiązkowe odprawy pracownicze, na których zastraszal pracowników, poniżał ich, ubliżał oraz bił. Często wykorzystywał też krytyczne położenie przyjezdnych, którzy nie mieli własnych środków do życia i musieli polegać wyłącznie na wynagrodzeniu, jakie miała wypłacać firma sprawcy.

Wstępnie szacuje się, że sprawcy mogli wykorzystać do pracy przymusowej przeszło 540 osób, osiągając w ten sposób dochód w wysokości nie mniej niż 4,5 mln zł. Uzyskane w ten sposób środki były następnie inwestowane w inną, legalną działalność gospodarczą. Celem działań sprawców było zwerbowanie jak największej liczby osób, aby w ten sposób uzyskać jak największy zysk. Śledztwo jest w toku. W roku 2019 zidentyfikowano kolejnych 5 ob. RP, jako ofiary w/w procederu. Główny sprawca procederu, w związku z zarzutami z art. 189 a § 1 kk został tymczasowo aresztowany.

Jeśli masz w planach wyjazd za granicę w celach zarobkowych i chciałbyś zweryfikować ofertę pracy, którą ci zaproponowano możesz skorzystać z usług Armii Zbawienia, która prowadzi bezpłatny Punkt Weryfikacji Ofert Pracy, w którym osoby poszukujące pracy za granicą mogą uzyskać informację na temat przyszłego pracodawcy oraz praw pracowniczych w danym kraju.

Jeżeli masz poczucie, że jesteś wykorzystywany do pracy przymusowej skontaktuj się z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla ofiar handlu ludźmi gdzie otrzymasz niezbędne informacje i pomoc.

